

REDACȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20
 ABONAMENTUL
 Pe un an .. 20 cor.
 Pe jumătate an .. 10 "
 Pe 1 lună .. 2 "
 Nr-ul de Duminică pe an 4
 coroane.
 Pentru România și America
 10 coroane.
 Pentru România și străinătate
 numărul de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
 Deák Ferencz-utca nrul 20.
 INSERTIUNILE
 de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 bani
 de fiecare publicațiune.
 Manuscripte nu se
 inapoiază.
 Telefon oras și comitat 502.

4079/1906 B. sz.

Ō Felsége a király nevében !

A nagyváradi kir. törvényszék mint esküdt bíróság dr. Csulyok Béla kir. törvényszéki bírő elnöke alatt Korn Lajos kir. törvényszéki bírő és Vámosy Mihály kir. törvényszéki bírő, valamint Váradi Imre kir. törvényszéki aljegyző mint jegyzőkönnyvezető részvétele mellett a kir. ügyészségnek 33327/1905 k. ü. számú vádiratában nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás vétsége miatt foglalt vád felett a kir. törvényszéknek mint esküdt bíróságnak 2041/1906 B. szám alatt kelt végzése folytán dr. Barothy Pál kir. alügyész, mint közvádlónak, szabadlábonlevő Indrejka Ábrahám vádlottnak dr. Marsieu Jusztin ügyvéd mint védőnek jelentésében az 1906 évi február hó 20-ik napján Nagyváradon megtartott nyilvános főtárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után következőleg

ITÉLT:

A kir. törvényszék mint esküdtbíróság annak alapján, hogy az esküdtek Indrejka Ábrahám vádlottra vonatkozólag feltett következő főkérdésre: Bűnös-e Indrejka Ábrahám vádlott mint szerkesztő abban, hogy az Aradon Bocu Szevér felelős szerkesztősége és Nichin György kiadói felelősége alatt megjelenő »Tribuna« című politikai lap 1905 évi június hó 6-ik napján kiadott 96 számában a politikai hullámokból czim alatt közölt cikkek az 1905 évi december hó 4-ik napján 23327/1905 k. ü. szám alatt kelt vádiratban megjelölt szavai-val a Magyarországtérületén lakó román nemzetiséget a magyar nemzetiség elleni gyűlöletre izgatta? hétnél több szavazattal igen-nel feleltek.

Indrejka Ábrahám vádlottat aki 20 éves, görkel. vallásu borosjenői születésű, kékesi lakos, elemi iskolai okleveles tanító, nőilen, ir, olvas, katona nem volt, vagyontalan a btkv. 172 §-ának 2-ik bekezdésében ütköző nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás vétségében bírőilag is bűnösnek mondja ki s ezért a btkv. 172 §-a alapján elítéli hat (6) hónapi államfogházra mint fő és az 1892 évi 27 t.-cz. ben meghatározott cézlokra és módon a nagyváradi kir. ügyészségnél végrehajtás terhe alatt lefizetendő ötsz (500) korona pénz mint mellékbüntetésre a mely pénzbüntetésre vonatkozólag a kir. törvényszék kimondja, hogy első sorban az 1848 évi 18 t.-cz. 30 § 3 pontja alapján a »Tribuna« című politikai lap biztosítékából lesz levonandó s a megyiben levonható avagy vádlotton behajtható nem lenne a btkv. 53 §-a értelmében ötven (50) napi államfogházra lesz átváltoztatandó.

A Bp. 574 § 4-ik bekezdése és az 1848 XVII t.-cz. 35 §-a értelmében kötelezi a »Tribuna« című lap kiadóját arra, hogy jelen ítéletet jogerőre emelkedése után a legközelebb megjelenő számában az 1848 évi 18 t.-cz. 35 §-ában meghatározott kettőszáz (200) kor. pénzbüntetés terhe alatt közzétegye.

A bp. 480 §-a alapján kötelezi vádlottat, hogy az eddig felmerült 8 korona 75 fillér eljárási és a még felmerülő bünygyi költségeket a fennálló szabályok értelmében a m. kir. államkincstárnak térítse meg, mely bünygyi költségeket azonban vádlott vagyontalansága miatt az 1890 évi 43 t.-cz. 4 §-a alapján egyelőre be nem hajthatóak nyilvánítja.

Végül jelenítélet jogerőre emelkedése után a B. P. 108 § utolsó bekezdése értelmében Temesvármegye tanfelügyelőjének mint vádlott felügyeleti hatóságának megküldeni rendeli.

INDOKOK:

Az esküdtek Indrejka Ábrahám vádlottra vonatkozólag feltett főkérdést igennel döntvén el, ekként Indrejka Ábrahám vádlottnak a főkérdésben meg-

határozott bűncselekményben való bűnőségét hét-nél több szavazattal megállapították.

Mint hogy pedig a főkérdésben körvonalzott tényállás a btkv. 172 § 2-ik bekezdésébe ütköző nyomtatvány útján elkövetett nemzetiség elleni izgatás vétségének alkat elemi foglaltatja magában, ennelfogva Indrejka Ábrahám vádlottat ezen bűncselekményben bírőilag is bűnösnek kimondani s a btk. 172 §-a alapján megbüntetni kellett.

A büntetés kiszabásánál vádlott fiatal kora és büntetlen előélete enyhítőleg, ellenben az inkriminált cikkben foglalt izgató kifejezések sokasága súlyosítólag vétetett figyelembe s ezen súlyosító és enyhítő körülmények mérlegelése után az elkövetett bűncselekménnyel s vádlott bűnöségi fokával az ítélet rendelkező részében meghatározott büntetést találta a kir. törvényszék arányban állónak.

Az ítélet egyéb rendelkezései a felhívott törvényszakaszokon alapulnak.

Nagy-Váradon, 1906 évi febr. hó 26-ik napján.

Dr. Csulyok Béla,
 esküdtbírósági elnök.

Váradi Imre,
 esküdtbírósági jegyző.

3613/1906 B. sz.

Hivatalos másolat.

Ō Felsége a király nevében a m. kir. Curia

nyomtatvány útján elkövetett izgatás vétségével vádlott Indrejka Ábrahám ellen a nagyváradi kir. törvényszék, mint esküdtbíróság előtt folyamatba tett s ugyanott 1906. évi február hó 26-án 4079. sz. a ítélettel elintézett bűnvádi ügyet a vádlottnak és védőjének írásban indokolt semmisségi panasza folytán 1906. évi szeptember hó 13-ik napján tartott nyilvános tanácsülésében vizsgálat alá vevén, következő

VÉGZÉST hozott:

A semmisségi panasz visszautasítottatik.

INDOKOK.

A vádlott és védője a bp. 385. §. 1. a) pontja alapján azért jelentettek be semmisségi panaszt, mert a bevádolt cikk nem tartalmaz nemzetiség elleni izgatást.

Mint hogy azonban a bejelentők nem jelöltek meg semmisségi okot, vagyis oly tény, melynél fogva a vádlott terhére rótt tett az esküdteknek azon felül nem vizsgálható megállapítása dacára, hogy a vádlott a román nemzetiséget a magyar nemzetiség ellen gyűlöletre izgatta, nem volna az anyagi büntetőjog rendelkezései alá vonható: a semmisségi panasz e része, mint a bp. 390. és 430. §. ellenére világosan meg nem jelölt, a bp. 434. §-a értelmében visszautasítandó volt.

Ugyanazoknak a bp. 385. §. 3. pontja alapján bejelentett semmisségi panasza mint a törvényben kizárt, abp. 434. §-a alapján azért utasított vissza, mert a vádlott ellen kimondott államfogházbüntetésnek pénzbüntetésre való átváltoztatását a btk. 92. §-a nem engedi meg, ez irányban tehát semmisségi panasznak nincs helye.

Kelt Budapesten, 1906. évi szeptember hó 13-ik napján.

Bernáth Géza sk. Tarnai János sk. előadó.

O hotărîre a Croaților. Se anunță din Zagrad, că partidul *Starcevićs* a hotărît să nu ia parte la festivitățile ce se vor aranja cu prilegiul repatrierii osemintelor lui Rákoczy, la cari a fost invitat, pentru că până ce vor exista aceste împrejurări și Ungaria va domina în Croația, deputații croați nu pot lua parte la nici o serbătoare ungurească. Croația față de Ungaria este într'o situație mult mai rea, decât a fost pe vremea lui Rákoczy Ungaria față de Austria.

Zădărnice.

(e) Compatrioții noștri maghiari au motive d'a simți o nouă mulțumire.

În părțile polone ale Prusiei s'a produs o puternică agitațiune în favorul limbii poloneze: școlarii născuți din părinți poloni refuză d'a învăța religiunea propusă în limba germană, și s'au pus în grevă generală; Polonii țin adunări în diferite locuri, și în unele părți s'au și ciocnit deja cu organele siguranței publice.

Nu de asta se bucură compatrioții noștri. Bucuria lor, uitând pentru moment înfrățirea maghiaro-polonă, consistă în împrejuraarea că guvernul din Berlin a luat »măsuri energice« pentru potolirea unei mișcări naționale neplăcute.

Și, fiindcă în capitala Germaniei oamenii îndrăznesc a impune Polonilor din Posen limba nemțescă, ar fi »logic« ca și cei din Budapesta, amici ai »măsurilor energice«, să imiteze Berlinul, ... căci e timpul suprem ca nemaghiarii din Ungaria, în număr de două-sprezece milioane, să fie absorbiți în masa celor opt milioane de Maghiari...

E vorba de cifre: în Ungaria opt milioane, față de două-sprezece; în Germania câte-va zeci de milioane, în luptă cu o miniatură de Poloni... Mintea sănătoasă dovedește îndată, că asemănarea cu Germania nu este dintre cele mai norocoase; iar dacă nu uităm, că nemaghiarii au conștiința lor națională, care crește cu fiecare zi, asemănarea aceasta este total greșită, și maghiarizarea devine un lucru tot mai fantastic și mai imposibil de realizat.

În principiu, noi nu putem cere Maghiarilor să nu maghiarizeze, — dacă aceasta este pentru ei poate o chestiune de-a fi sau a nu fi. Însă am spus-o și o mai spunem, că felul, în care să fac încercările de maghiarizare a naționalităților din țară, este pentru noi jigitor, iar pentru Maghiari de un folos problematic și nesigur.

De sute de ani trăim lângă olaltă, avem negreșit și o comunitate de interese; și totuși Maghiarii ne cunosc cât se poate de rău, și nu țin seamă de marile deosebiri ce totdeauna ne-au separat de dânșii. Desconsideră faptul, că bună oară între poporul român și poporul maghiar nu este potriveală nici de rasă nici de confesiune, nici de datine și credințe, nici de temperament, nici de port și mai adese nici de soarte, și că prin urmare suntem două popoare, care, din aceste puncte de vedere, ne excludem unul pe altul. O politică înțeleaptă n'ar trebui să înmulțească și mai tare deosebirile acestea.

Peste hotare noi avem frați români, care dau nainte și de care odată pot să aibă trebuință mare și Maghiarii. Cultura fraților noștri de aceeași limbă este și cultura noastră a tuturor Românilor din țara aceasta; cea mai mare mulțumire sufletească pentru

noi este a trăi, ca și până acum, cu viață culturală românească.

Și de aceea, este de sine înțeles, că nu voim și nu putem să ne maghiarizăm nici noi Români, nici celelalte popoare, care-și au limba lor națională cultivată și în afară de hotarele Ungariei.

În ce se manifestă rezultatul încercărilor de absorbire după 40 de ani de viață constituțională? Cine și cum s'a maghiarizat în acest răstimp?

S'a maghiarizat — se zice — Evreii. În realitate însă elementul evreesc nu este absorbit, și e întrebare dacă va putea vre-o dată să dispară în cel maghiar. Evreul vorbește bucuros ungurește și afectează o mândrie grăind în limba aceasta, — dar rămâne Evreu, cu însușirile bune și rele ale rasei sale.

Mai puțin decât Evreii, vorbesc ungurește nemaghiarii ieșiți din școli superioare, unii mai bine, alții mai slab; dar astăzi mai toți știu ungurește și la trebuință, și vorbesc.

Ceea ce nu intră în mintea unor compatrioți este faptul, că a ști și a vorbi limba maghiară nu este totodată a gândi și a simți în ungurește.

Deputații naționalităților din Budapesta au studiat aproape toți în școli maghiare și de sigur vorbesc bine, unii chiar frumos ungurește. Și, ironia sorții, vorbirile lor suferă mai mult pe colegii lor maghiari... Iată dar, că până când naționalitățile nemaghiare țin în ruptul capului la ființa lor națională și nu vreau să adopteze una străină, până atunci impunerea limbii ungurești nu poate să fie un interes specific maghiar, ci mai de grabă are să fie în defavorul Maghiarilor, mai ale al celor setoși după funcțiunile statului.

Ministrul Appónyi, nobilul conte, binevoeste să ne pună în vedere pentru viitor un nou proiect de lege școlară, care firește, nu va rămânea mai jos de cele multe dinainte. Exaltații noștri încă tot nu pot să cuprindă unul dintre cele mai simple adevăruri, că adevărul: maghiarizarea noastră va rămânea și în viitor tot ceea ce a fost în trecut, — o zădărnici.

Noul ministru comun de război generalul Schöneich, într-o convorbire ce a avut cu un ziarist maghiar, după ce a spus că va face politica predecesorului său, întărind baza delă 67, a mai declarat:

»Se zice anume, că între condițiunile stabilite între Coroană și coaliție în Aprilie ar fi un punct, în virtutea căruia chestiile militare pe o vreme oare care se iau dela ordinea zilei. Din acestea însă, după cum se vorbește, s'a făcut excepție cu aplicarea unor anume măsuri ce ar fi necesare. Necesitatea acesta însă acum se impune necondiționat și locmai de aceea conducerea armatei trebuie să tindă la ridicarea contingentului de recruți.«

S'a luat deci dela ordinea zilei numai pretenziile absurde ale conșilor Apponyi, Károlyi, Battyhányi și ceilalți kossuthiști.

Când noi suntem domni!...

(*) În numărul său dela 25 Octombrie »Aradi Közlöny« îi ceartă și batjocorește rău pe Ungurii membri ai congregațiunii, pentru că n'au venit toți la adunarea comitatensă ori și dacă au venit, n'au stat la ședință, ci s'au dus pe la berării și cârcime, contribuind astfel la învingerea, pe toată linia, a naționalităților, adică a Românilor.

Nu mai puțin e cătrănit »Arad és Vidéke«,

iar »Függetlenség« despre cele petrecute la comitat scrie sub titlul »Când naționalitățile sunt — domni!«

În realitate nu s'a întâmplat decât ceea ce trebuie să se petreacă în toate comitatele, unde Români formează majoritatea. Nu odată ni-s'a pus adică dare suplimentară numai pentru că nu ne-am înfățișat cu toți, la ședință, ori dacă au și venit toți, n'au stat la vot, ci frații noștri făceau ca Ungurii Mercuri: se duceau prin oraș, nu stăteau până la urmă. Ba s'a întâmplat și aceea, că am fost bătuți cu voturile unor — Români.

Mercuri chiar, n'am învins decât grație stăruinții de fer a fruntașilor noștri, cari au reținut la ședință pe câți au putut... Și așa însă, de unde la orele 10 eram peste 80 Români, la ameazi n'au mai stat decât vre-o 40. Dacă nu se împrăștiau și Ungurii în aceeași proporție, nu eram să învingem...

Iată de ce nu putem îndestul ruga pe frații noștri, membrii în congregație, pe d'oparte să vină totdeauna toți la adunare, pe de altă parte să stea până în capăt la ședință. E o chestie și de onoare aceasta: a se arăta demni de încrederea, ce au pus într'înșii alegătorii, — și e chestie și de apărare națională. Prin votul de Mercuri respinsem darea suplimentară, ce era să se pună pe poporul sărăcit și de altfel, pentru a mări fondul de penzie al slujbașilor cari — vorba lui Simeon Codreanu — mai mult vânează și petrec decât stau în cancelarie... Am apărât deci de rele — poporul.

Și asta întotdeauna am putea-o face cu succes, numai să fim pătrunși de simțul datoriei.

Încă ceva: să fim toți împreună. S'a întâmplat adevăr și Mercuri, că fiind vorba de alegerea slujbașilor, nu toți Români au dat votul așa cum se hotărâseră în presară, ci unii au votat de capul lor, făcând astfel să cadă cel pe care fusese vorba să-l alegem.

Dacă asta se va mai repeta în viitor, vom fi siliți să-i înșirăm cu numele pe ceice calcă disciplina și chiar să-i dăm afară din clubul românesc!

În lupta la comitate Români din comitatul Aradului au stat în frunte. Vrem ca în viitor lupta să se dea și cu mai mult succes. Să ne strângem deci rândurile și umăr la umăr să stăm!

În curând vor fi și alegeri prin mai multe cercuri. Din vreme să ne punem pe lucru și să facem ca în adevăr noi să fim domni la comitat, căci voturile cele mai multe noi le avem la sate!

Înregistrăm de altfel un moment nou în luptă: țaranul Simeon Codreanu i-a dăscălit cum trebuie, în limba lor, pe d-nii Unguri, iar țaranii Burza din Pâncota și Nistor Flueraș din Zarand se așezaseră la frunte de masă, doi pași de fișpan, și d'acolo protestau de câte ori nu ne-au plăcut cele ce voiau a săvârși domni.

Din Dietă.

— Ședința dela 25 Octombrie. —

Doi oratori naționaliști au avut să lupte cu reavoința și șovinismul majorității, dl dr. St. C Pop și dl dr. Iuliu Maniu. Amândoi au supus proiectul și declarațiile oficiale ale guvernului unei critici documentate. Dar dl dr. Iuliu Maniu a avut o poziție mai grea. Răspunzând uneia din întreprinderile ce adesea se aruncă deputaților

noștri în cale o ploaie de pietre pentru a răni sau a-i face să cază, dl Maniu a afirmat cu energia-i senină, liniștită dar hotărâtă că este român. Un val de protestări, întreruperi, insulte și invective s'a ridicat, înăbușându-se glasul pe o clipă. Nimic nu putea supăra școate din fire mai mult pe această ceată de șoviniști sau renegeți, decât aceasta afirmare atât de hotărâtă, de respectată și mândră a sentimentului, a conștiinței neamului că ruia aparține deputatul.

Obişnuți a trăi într'un mediu care face cele mai supreme eforturi pentru a se lăpăda pe origina sa străină, trăind mereu în acea colecție de lăpădături, adunături și venituri străine care face, ca societatea ungurească de azi să asemene unui Klondyke european, pe care-l nivelează și-l adună un singur lucru: lăpădarea, renegarea trecutului, sângelei și tradițiilor din care a răsărit, mândria de stăpânitori a deputaților unguri a trebuit să primească un ghimpe adânc și dureros la auzirea acestor înălțătoare cuvinte răsărite din conștiința unui trecut, a unei culturi și a unui viitor deosebit ce nu se robește în chip slugarnic unei conștiințe unei culturi străine. Ziua de azi a adus o frumoasă manifestare a sentimentului nostru național. Ea nu a putut fi înăbușită prin aerele și cuvintele de pașă ale președintelui Justh.

Ședința s'a deschis la 10 și jumătate sub președintele lui Justh.

În continuarea discuției asupra proiectului de lege pentru înaintarea industriei vorbește deputatul național român,

Dr. Ștefan C. Pop, propune amendamentele la punctele a) și c) ale articolului 1. Vorbește despre împărțirea nedreaptă a impozitelor. Nu eu ci un membru al majorității, Návay, a recunoscut că principiul progresivității dărilor a fost introdus la noi, dar în sens invers la dările funciare. Aici proprietatea mare plătește relativ mai puțin, decât mica proprietate. Proiectul actual încurajează marele capital. Ear acesta are și până acuma prea multe scutiri de dări. Darea comunală s'a urcat într'un chip de nesuferit, până la 100—150—200% din impozitul direct. În același timp băncile și casele de păstrare nu plătesc nimica. Chiar și ministrul Andrássy a recunoscut că starea aceasta de nesuferit. Trebuie să descărcăm pe micul meșter și proprietar dela oraș pentru a mai pune ceva și pe spinarea băncilor și capitalurilor. De altcum fabricile aduc și multe inconveniente. Aradul, un oraș cu o populație de 64.000 de suflete, are un aer infect din cauza fabricii de hârtie ce s'a înființat acolo. Dacă băncile ar lua parte la sarcinile publice, poporul încă le-ar privi mai bucuros. (Aplauze pe băncile naționalităților.)

Ministrul Kossuth Ferencz, respinge, firește, amendamentele, desigur nu pentru-că's rele ci fiind-că ele vin din partea opoziției.

Éber Antal: depune mai multe amendamente pe cari Kossuth natural le primește.

Urmează un incident care caracterizează situația lui Polónyi față cu o parte a majorității kossuthiste care are antipatii pentru acest tip de samsar ajuns ministru.

Éber Antal: cere omiterea dispozițiilor de drept penal introduse de ministrul Polónyi în acest proiect.

Kálóssy József: Susține amendamentul acesta, spunând că dispozițiile acestea nu au loc în proiectul acesta. Ieste un nonsens de-a introduce dispoziții cari privesc și Croația care are drepturi deosebite în privința asta.

Polónyi: intră în sala de ședințe. Se aud voci: Ați comandat să vie stăpânul!

Polónyi: își apără făcătura. Totuși nu îndrăznește să o susție pe de-a întregul, ci propune în suși ca partea privitoare la Croația să se modifice. Amendamentul lui Éber se respinge.

Ședința se suspendă pe 15 minute.

După ședință vorbește deputatul român

Dr. Iuliu Maniu: Protestează împotriva învinuirii că deputații naționali nu ar voi prospera țării. Dar ei tem pe micii meșterii cari prin prezentul proiect vor fi loviți în chip crud. Cri-

Libertatea întrunirii și asociațunea.

De dr. U. T. Mihaiu.

V.

Omul e un »animal social«. Sociabilitatea e omului înăscută. Nu e bine ca omul să fie izolat, stingher, singur. Aceasta îl face egoist, misantrop, ursuz, antisocial. Frecvența socială încălzește omul, îl face mobil, îl îndeamnă la fapte, îl ambiționează și-l face mai mare. Omul se poate lipsi de totul, numai de om nu. De aceea ne place să credem, că ori-ce asociațune, fie ea pentru câștig, pentru petrecere, pentru cultivarea literaturii ori a muzicii, pentru dans, sport, gimnastică, e utilă societății, ea e mai fecondă și mai prețioasă decât viața solitară. Asociațunea e forma normală pentru ori-ce soi de activitate, serioasă ori distractivă, pentru industrie, agricultură, bănci, negoț, pentru propagarea științei, ori răspândirea civilizației ori pentru delectări și cântări.

Statul va zice, eu însuși sunt o societate, nu mai e de lipsă de alte societăți. În societatea mea nu mai este loc pentru alte societăți. Dar statul e o societate particulară, o societate permanentă, largă, unde oamenii nu se cunosc, unde în mijlocul mulțimei streine își urmărește fiecare interesele lui singuratic. În o societate de mai multe milioane, lipsește intimitatea, confidența, cunoașterea reciprocă și de aproape, calitățile acelea care singure pot face o societate agreabilă, atractivă, casnică. În societatea statului sunt oamenii prea departe unii de alții, distanța între membrii diverși produce răceala și rezerva, și omul caută în societate tocmai atașarea apropiată, familiaritatea, vecinătatea caldă. De aceea e de lipsă să existe între individ și stat asociațiuni mai intime și mai concrete, care să fie direct opera societăților, unde să contribuie fiecare din partea sa cu un concurs voluntar și benevol de forțe libere.

Statul e mare și omul singuratic nu poate adese afla o atașare socială conve-

nabilă, pe care o află ușor în o asociațune restrânsă și particulară. Individul care e adese neglijat de stat, e în sânul unei asociațiuni foarte bine menageat. Asociațiunile private cuprind mai imediat și mai corect interesele și nevoile individului decât statul, care nu poate considera afacerile oamenilor în detaliu numai din o perspectivă mai generală.

Societatea privată e voluntară, vremelnică, societatea statului obligatoare și eternă. În o asociațune intimă pot intra și eși în tot timpul, după plac, din stat nu pot eși și nu pot intra când vreau, libertatea e aici restrânsă și legată de condițiuni particulare. Societatea mă cuprinde parțial, conform dorințelor ce le urmăresc, statul mă înrolează în ordinea lui, care contrazice de multe ori vederilor mele.

Asociațunea nu e un stat în stat, fie ea cât de puternică, de largă, de numeroasă. Dacă ar fi asociațunea un stat în stat, atunci s'ar putea zice și de o familie unde tata e suveran, că ea este un stat în stat, căci în mijlocul familiei guvernează și comandază factic părinții, ei dispun de toate lucrurile, puterea lor limitează la pragul casei chiar omnipotența statului. Dacă este familia un stat în stat, ar fi conștient, ca statul să dărâme constituțunea familiei.

După teorema asta ar fi ori ce proprietar un stat în stat. Pe bucata lui de pământ el face ce vrea, ară când voește, samănă și seceră când crede el că e bine, dispune după voința și pofta lui proprie, el e un rege, un rege unic, un rege necunoscut, dar totuș un rege, un rege de Yvetot. El e un stat în stat, statul ar trebui să desființeze proprietatea. (Faguët).

Statul e o societate a cărei rol conzistă, după cum am repetat de mai multe ori, de a ține ordinea în lăuntru, și de a apăra țara în afară. Prin urmare, orice societate, care nu se ocupă cu poliția ori cu meșteșugul armelor, nu intră în noțiunea statului, ea este o societate de alt caracter, care are tocmai pentru asta în variațiunile mul-

tiple a vieții, utilitatea ei, dreptul și resortul de existență.

Istoria încă ne arată, că asociațunea a fost folositoare, dar nu stricătoare oamenilor, ea este exercițiul legitim și salutar al drept al omului, unui drept cetățenesc inalienabil. Acest drept a eșit acum în relieful său adevărat, asociațunea e azi la toate poarele principala preocupare economică.

Pentru a introduce asociațunea și la noi, există numai o metodă: *metoda socialistă* (nu programul ori doctrina socialistă.)

Metoda asta conzistă în fondarea de mici asociațiuni capilare, care prin avansarea lor succesivă se întrunesc într'un fagure comun. Așa ca Trade-Unions în Anglia. Asociațiunile acestea trebuie să înceapă cu necesitățile primordiale a vieții, care sunt cele economice, prin urmare *tovărășii economice*.

Economia e baza întregului edificiu social, pe fundamentul economic se ridică dreptul, școala, biserica, morala... Numai pe o protoplasmă gospodară sănătoasă poate să se bazeze un progres solid și sigur. Când baza economică e slabă, atunci tot edificiu social e zidit pe nășip. Repetăm încă odată: *elementul decisiv și singur dătător de samă în societatea omenească, e cel economic*.

Tovărășiile economice trebuie fondate la sate pe solul comunal pe care se desfășură traiul zilnic al țaranului. Atmosfera urbană nu este prielnică țaranului.

Din România.

Programul desvălirii statuei lui Vasile Alexandri în ziua de 15/28 Octomvrie 1906, în Iași.

I. La ora 8 dimineața, studenții universitari, elevii și elevele școalelor secundare și ai școalei profesionale, ai seminarului conservatorului, școalei de arte frumoase, școalelor normale, ai școalei militare și ai școalei superioare de arte și meserii, precum și școlarii și școlărițele din școalele primare, se vor înorându în piața din jurul statuei și a teatrului, în locurile însemnate mai dinainte.

II. În locurile rezervate în jurul statuei vor lua loc: a) Inaltul Cler. b) Membrii familiei Alexandri. c) Delegații Corpurilor legiuitoare. d) Academia Română. e) Curțile și tribuulele. Corpul av-

Stoessel e trădător?

Port Arthur pus în stare de apărare sub focul bateriilor japoneze. — Stoessel se predă cu toată părerea contrară a generalilor. — O comparație istorică ușor de răspuns.

În ziua de 13 Decembrie 1904, un obus se descarcă asupra fortului Ki-Huan, făcând mare învâlmășală în cortul, unde ofițerii ruși se întruneau în cercurile, când erau lăsați în pace de către asediatori.

— Un obus ori cât ar fi el de mare la așa de puțin luciu în anelele unui asediu, ca acela din Port-Arthur încât oricine se va mira că-l menționăm.

Dar aceasta are o poveste.

În ziua de 15 Decembrie, la 6 oare seara, generalul Kondratenko, ocupat cu repararea stricăciunilor din ziua de 13, se afla un cort, vorbind cu ofițerii. Unul dintr'înșii umplu un pahar cu vodka și bău în sănătatea sa.

— Beți mai bine într'a voastră, copii mei! răspunde generalul.

Când el ridică paharul, un obuz pătrunse tocmai în acel loc ca și rândul trecut.

O lumină orbitoare se văzu — o explozie groznică: generalul Kondratenko muri, omorât, nu de proiectile, ci de curentul de aer, care-l izbise de zid.

La 18, fortul Ki-Han căzu în mânele Japonezilor cari, în câte-va zile ocupară forturile Kunrirus Ciarsky, Ehrlungshan, Sunsunhan și faimoasa colină de 202 metri.

Rezistența încăpăținată pe care, nici asalturile furioase ale Japonezilor, nici boala, nici foamea, nici izolarea n'au putut-o învinge, a făcut-o un

proiectil, căci omorînd pe generalul Kondratenko, a distrus sufletul rezistenței.

Stoessel nu e oare adevăratul erou oin Port-Arthur, și trebuie să atribuim altuia gloria luptei de unsprezece luni?

Faptele sunt mai tari de cât legendele.

Nimeni n'are dreptul să emită o părere în asemenea materie, mai bine ca aceia cari fură închiși în oraș dela începutul asediului, mai bine decât ofițerul de geniu care, luptându-se sub ordinele lui Kondratenko, rănit fiind alături de dânsul, și prisioner în războiul cu Japonia după căderea fortăreței, îi urmări zi cu zi, ceas cu ceas, disperarea și agonia ei. Astăzi fiind liber, el ne spune fără remușcare, dar și fără pasiune, cea ce a văzut a știut și a înțeles.

Port-Arthur pus în stare de apărare sub focul bateriilor japoneze.

Fără a căuta să deosebească ce era just și adevărat în lupta pentru înalta comandă a fortăreței, lăsând la o parte rivalitățile dintre amirali și generali, acei ce se închiseră nu întârziară să-și dea seama de antipatia lui Stoessel pentru Smyrnoff. Amândoi având acelaș grad, puteau amândoi pretinde înalta comandă. Vechimea lui Stoessel regulă această chestiune.

De atunci, Smyrnoff afectă o desinteresare complectă în ceea-ce privea apărarea părăsind ori-ce inițiativă, se mărginează la o supunere pasivă.

Pe când se discută în conziliile de războiu, hotărârile ce trebuiesc luate și i-se cerea părerea lui, el se mărginează a răspunde.

— N'am nimic de spus, generale. N'am nici o părere. Sunt sub ordinele d-tale.

Stoessel, pe de altă parte se simțea pierdut, și nu-și ascundeă părerea sa, că Rușii vor fi învinși. El se luptase alături cu Japonezii la Tien-Tsin și, comparând armatele țarului cu cele a lui Micado, își simțea toată inferioritatea sa. Pentru dânsul ieșirea companiei nu era inoelnică, și primul obuz care căzu asupra orașului îl găsi descurajat cu desăvârșire.

Port-Arthur nu era, la începutul asediului, fortăreața puternică cum ne era descrisă. Linia forturilor era din distanță în distanță plină de construcții neisprăvite, și dacă, pe acea vreme Japonezii ar fi voit, ar fi pus mâna ușor pe dânsa.

Dar luarea Port-Arthurului intră în planul lor de campanie, și urmarea evenimentelor ne-a arătat-o destul de bine.

Intr'adevăr, stăpâni ai mării, liberi să-și debarse trupele lor, fără a le fi teamă de tunurile Rușilor, Japonezii n'aveau decât să meargă asupra lui Kuropatkin. Interesele politice și fianciare li obligară să-și modifice planurile. Pentru a obține bani dela Americani, le trebuia un zălog și acest zălog fu Port-Arthurul. Crezând că vor deplasa printr'aceasta pe Ruși cum au făcut pe Chinezii, ei nu trimiseră pe un tactician, ci pe un general de cavalerie, un »ofițer strălucit«. Dar nu se poate lua un oraș cu câteva escadroane; asediul le apără atunci așa cum era: o muncă colosală și metodică.

Intr'acest timp apără pentru prima dată Kondratenko.

În opt săptămâni el puse cu o abilitate, un curaj și o repezițiune extraordinară, orașul în stare de apărare.

caților. f) Universitățile din București și Iași. g) Corpul ofițeresc. h) Delegațiunile din țările românești în afară de regat. i) Profesorii secundari. j) Consiliul Comunal și Județan cu delegații județelor și ai comunelor. k) Epitropia sf. Spiridon cu corpul medical. Funcționarii administrativi. l) Institutorii și institutoarele cu corpul învățătorilor. m) Delegații deosebitelor societăți din Iași. n) Reprezentanții Presei. o) Delegații Societăților dramatice.

III. La ora 9 I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei, președintele comitetului statuei, va face sfințirea apei, la semnalul de desvălirea statuei, o va stropi cu aghiazmă în sunetul muzicii militare, care va cânta Imnul Național, apoi corul mitropolitan va cânta imnul Gintei latine.

IV. Va urma seria discursurilor care se vor ține în ordinea următoare: a) Delegatul Comitetului; b) Răspunsul primarului Iașilor; c) Ministrul instrucțiunii publice; d) Representantul Academiei Române.

Ziarul «La Tribuna ilustrată» din Roma, publică în ultimul său număr o superbă ilustrație reprezentând scena remiterii lupoaicei capitoline, în arenele dela Expozițiune.

Băncile populare. Din anuarul Băncilor Populare din România pe anul 1905 vedem, că situația băncilor populare este următoarea: există în România 1859 bănci populate, având un capital subscris 16.786.096.25, iar un capital efectiv vărsat de 12.665.824.91, care împreună cu beneficiile nete, cu fondul de rezervă, cu fondurile culturale și filantropice, cu donațiunile spre fructificare, însumează un total de 16.703.135.65.

Bogăția statelor unite.

O statistică recentă, publicată prin îngrijirea ministerului de comerț din Statele Unite, resumă rezultatul recensământului bogăției Statelor-Unite pentru anul 1900.

După indiciile, cari s'au dat, valoarea totală a manufacturilor Statelor-Unite e prețuită la 13 miliarde de dolari, valoarea produselor agricole la 3 miliarde dolari 314, și aceea a produselor minelor aproape la un miliard dolari.

Bogăția totală a fost valorată în 1800, la 30 miliarde de dolari; în 1880 la 42 miliarde și $\frac{1}{2}$; în 1890, la 65 miliarde; în 1900, la 94 miliarde. După aceste cifre bogăție pentru fiecare cap de locuitor e trecută la 780 dolari în 1870; la 1,235 în 1900.

S'adăogăm în fine, că cifra comerțului interior al Statelor-Unite în 1905 este evaluată aproape la 24 miliarde de dolari, cifră echivalentă aceleia a comerțului internațional al lumii întregi și că pentru anul 1906 bogăția totală a țării e prevăzută la mai bine de 100 miliarde de dolari.

Regimentul Pawlowski.

Nicolae al II-lea, neliniștit cu drept cuvânt, după atâtea terorisme, se puse sub garda regimentului Pawlowsky, unul din regimentul gardei celei mai vechi.

Regimentul Pawlowsky a fost creat de Paul I, de unde și ia și numele.

Având el însuși un nas foarte ridicat, ordonă ca regimentul său să nu fie com-

pus decât din bărbați, cari au nasul egal ridicat, toți trebuiau să fie bărbați frumoși și înalți. Ca complectare un ordin imperial a prescris, că regimentul întins în front de bătaie, trebuia să fie marcat printr'o linie neagră, care trebuia, privind frontul prin flancul stâng, să treacă prin lungul figurilor soldaților și să se termine în flancul drept. Aceasta linie, se numea linia nărilor pe care soldații să negrea înaintea fiecărei reviste, pentru ca linia nasală să iasă mai bine la iveală. Acest ordin s'a conservat cu religiozitate în arhivele marelui stat major.

Au fost trimiși emisari în imperiu pentru ca să recruteze oameni, cari să împlinescă aceste două condiții dorite.

La prima revistă comandantul regimentului general von Drenteln prezentă regimentul scânteietor, pe care-l echipase din nou pe propriile sale cheltuieli. Paul I. era radios.

Sărută pe von Drenteln pe amândoi obraji, îl făcu conte ereditar și îi dăruie domeniul imense. Regimentul fu instalat într'o casarmă aproape de palatul imperial care era legată de palat printr'o galerie suterană, zidită azi și von Drenteln locuia în palatul imperial, mâncând adesea, în intimitatea suveranului său.

Nu trebuie decât o seară de rea dispoziție și Paul I. îl alungă din palat, îi retrase titlul de conte, îl degradă și îl trimise în Siberia. Dar von Drenteln fugi în Prusia și așteptă evenimentele ascuns într'o cetate din Pomerania. Evenimentele se precipitară, Paul I. fu asasinat și fiul și succesorul său Alexandru I. se grăbi a repara toate nedreptățile tatălui său.

Von Drenteln reîntră în posesiunea titlurilor sale și a comandamentului; se reîntoarse în Rusia unde muri în curând.

Regimentul Pawlowski, care ocupă azi Peterhof-ul și care îi urmă lui Nicolae al II-lea la Țarscoie-Sélo, are fapte de arme glorioase.

În timpul bătăliei dela Terbelin fu decimat până la ultimul soldat, și enormele plăci de aramă, cari ornau shakosul în față fură găurite de gloanțele inimice. Alexandru I jură să respecte uniforma lor și shakosul cu placa străpunsă, și împăratul, care-i succedă «păstră ținuta acestui regiment vechiu, în amintirea frumoasei sale conduite.

O moderniză puțin, luându-i peruca pudrată, iată totul. Părțile esențiale ale uniformei rămaseră, notând și placa îngăurită de aramă și dacă întâlnești un soldat, care are în placa sa 3 sau patru găuri, vedește că aparține companiei care a suferit așa de mult la Terbelin.

Serbările pentru Rákóczy.

— 26 Oct.

Neamul unguresc serbează în chip măreț și vrednic întoarcerea cenușei lui Rákóczy și a tovarășilor săi în pământul țării sale. În fața acestor viteji, iubitori de țara și poporul lor, în fața marilor lor figuri, în

fața sentimentelor de evlavie pentru un trecut plin de dureri și suferinți ale po-trivnicilor noștri, se cuvine să suspendăm pe o clipă vrășmașiile. Să nu-i imităm pe ei, cari ni-l-au pângărit pe lăncu al nostru, pe un Horea și amintirea atâtor sfinți ai istoriei noastre. Cu inimile pline de un sincer respect pentru sentimentele lor, cu capetele descoperite să lăsăm să treacă cortejul funebru în pas măsurat de jale mută.

Dar participarea noastră nu poate să meargă mai departe. Pe noi trebuie să ne stăpânească neconținut grija de a nu ne amestecă, de a nu ne contopi și pierde în ceata acelor cari ne sunt dușmani. Trebuie să stăm de o parte pentru a nu uită nici o clipă că formăm o altă tabără, o altă familie.

Totuși s'au găsit câțiva români cari se alătură cortejului ce merge în sunetele muzicii străine și supt fâlăirea steagurilor de culori străine. Ori-ce român de bine trebuie să-i mustre și să-i dojenească. Dacă adversarii noștri și-ar da seamă de motivele ce-i conduc pe aceștia, ar trebui să-i alunge dela moaștele sfinte lor, ca pe niște pângăritori și murdari gheșeftari. Căci nu simțirile de sfântă înfiorare în fața trecutului, ci slugărnicia cea mai josnică, lăpădarea de neam speculătoare, nădejdea lacomă a răsplătei — acestea îi mână pe oamenii aceștia. Ei simulează simțirile ce arată, pe cari nu le simt, pentru a putea mai pe urmă solicita favoruri și oase de ros dela stăpâni. Deci le zicem celor ce serbează: alungați-i pe acești zarafi din biserica curată a evlaviei voastre!

Acești oameni nu exprimă sentimentele noastre cari, deși mai rezervate, sunt mai sincere. Ei nu sunt îndrituiți de a se numi reprezentanții noștri.

Așa, între reprezentanții comitatului Făgăraș îl găsim și pe vicespanul Alexandru Belle. Între participanții trimiși ai comitatului Maramurăș găsim mai multe nume românești, pe dl Titu Budu pe care lumea românească îl credeă până acuma român. Mare cinste pe reprezentantul bisericii românești gr.-cat. din Maramurăș de a fi pomenit numele sau imediat după hahanul Keller János, reprezentantul perciunului. Pe urmă vin dnii Ioan Balea, adecă Bálya János, Petru Mihali, faimosul Pap Simon, care va mai duce pe deasupra și flamura comitatului. Iar după acești domni vor urmă 40 de țărani din Maramurăș, între cari se vor afla, firește, și urmași de ai lui — Dragoș voevod.

Un lucru și mai rușinos ne vestesc foile ungurești, atât de rușinos încât aproape nu-l putem crede. P. S. S. episcopul Orăzii-mari, D. Radu a ordonat serbări de amintire a lui Rákóczy prin toate bisericile supuse P. S. Sale. Eparchioții P. S. Sale n'au fost astă-vară decât cel mult șase zile la București, dar suntem sigur că ele au lăsat urme mult mai neșterse în inimile lor decât cei șase ani de ședere în București ai păstorului lor.

INMORMĂNTĂRI

cu pietate religioasă, pe lângă supraveghierea noastră personală, în toate prețurile, cu frumoase decorări de dolio, în mod corăspunzător.

Exhumare și transport de cadavru în toate părțile necunoscând nici piedici, nici distanță.

CSUTAK KÁROLY és FIA

primul institut de înmormântare

ARAD, piața SZABADSÁG nr. 20.

o o o o (palatul contelui Nádasdy). o o o o

— Telefon 37, serviciu de noapte (la locuință): 339. —

Cunune pentru posminte și pantlici pentru cunune pentru ziua morților și pentru ori-care altă ocazie, cu inscripții în ori-ce fel de execuție, recomandăm împodobirea și iluminarea criptelor după cheltuiala ce o vreți.

SIGRIE de LEMN și METAL

și obiecte de aranjament de tot soiul.

Imprumutăm decorațiuni, catafale, dric funebru în ori-ce alte obiecte necesare la o înmormântare.

Spriginul marelui public, îl cer cu profundă stimă. Csutak Károly és fia.

Budapesta, 28 Oct.

Pentru participarea Românilor la serbarea lui Rákóczi trebuie muștrată? Pentru orice Român care cugetă, motivul, ar trebui să fie lămurit și neîndoios. El este acelaș care ne oprește de-a lua parte la orice manifestare de viață politică sau culturală ungurească. Tendinței ungurești de-a șterge, de-a desființa, de-a dărâma toate zidurile și barierele firești ce ne despart, de-a ne amesteca, de-a ne contopi și înghiți pe nesimțite, trebuie să opunem ca un grup aparte, pentru a ne păstra ființa și particularitatea noastră națională. Ori ce colaborare cu ei, ori ce participare la faptele vieții lor naționale, pentru noi este o primejdie. Căci ea aduce o apropiere primejdioasă către ei. Primejdioasă, pentru că apropierea aceasta nu-i o întâlnire la calea jumătate dintre amândouă părțile, ci totdeauna o părăsire desăvârșită a punctului nostru, și o stare fixă pe loc pentru ei. Iar cel ce câștigă în asemenea cazuri sunt ei.

Tendința ungurească este de-a da țării întregi un caracter de mincinoasă unitate, omogenitate, în sentințe, în idei, în manifestări, în simpatii și antipatii. De aci zăpăceala intenționată ce se face cu cuvântul *maghiar*, întinzându-l asupra tuturor locuitorilor țării. De aci de pildă protestările atât de fără rost și contrare realității cu cari un Justh caută să desmintă afirmarea dlui Maniu că în țara aceasta nu sunt români, ci numai unguri.

Ori cât ar fi deci de dorit ca să ne manifestăm și noi sentimentele de pioasă amintire și durere pentru un Rákóczi supt ale cărui flamuri au luptat și bieții români (deși nu pentru idealul ce li-se atribue de dl Iancsó), ne este oprit să ne alăturăm cortejului funebru. Participarea aceasta ar putea fi tălmăcită ca o aderență și închinare aceluiaș ideal pentru care Rákóczi este sărbătorit de unguri. Ba mai mult, presa ungurească n-a întârziat să tălmăcească astfel participarea celor puțini români pe care îi înșirăm mai la vale.

Pe la toate stațiunile din Caraș-Severin pe unde a trecut trenul cu cenușa lui Rákóczi, țărani români, copii de școală au eșit întru întimpinarea trenului.

»Faptul că copii de școală din toate comunele românești de lângă linia căii ferate au eșit întru întimpinarea trenului, că au cântat *Himnusz* (imnul național unguresc) și că l-au știut foarte bine, a făcut o impresie foarte bună membrilor guvernului» — scrie »Bud. Hirl.«

Și remarcați tonul de bucurie în care foaia aceasta înșiră toate comunele românești unde s-a făcut această primire.

Oare pentru aceste ocazii de slugărnice rușinoasă ne creștem noi copii la școli românești? Oare pentru aceasta luptăm toți pentru menținerea școlilor, păzim cu sfințenie și jertfă autonomia bisericii noastre, pentru ca primarii și notarii străini sau înstrăinați să silească pe învățătorii noștri la această prostituție națională?

Oare este bine să oltuim în sufletele primitoare ale copiilor noștri amintirea unui Rákóczi prin astfel de sărbări când venerațiunea lui Horea și Jancu, a lui Ștefan Vlad și Mihaiu încă lipsește? Nu vedeți că este curată sinucidere aceasta?

Comitatul Caraș-Severin, mândrul comi-

tat grănicerean care în cinci colegii electorale a răspins ispitele, a înfruntat terorismul, presiunea, înfricările, alegând sânge din sângele nostru, acest comitat s-a terfelit. Greșeala lui va fi izvorind, la cei buni din dezorientare, la cei răi din lipsă de scrupul.

Di dr. Valer Branisce, directorul »Drapelului«, de sigur, nu a voit să dea o armă în mâinile vrăjmașilor noștri. Și totuși dânsul trebuie să sufere ca dl Jáncsó Benedek, să-i răstălmăcească discursul atribuindu-i aceleași sentimente ca vechilor »Kurucz«-i români. Dacă ai putea prevedea unde va crăpa, de sigur, nu ai da.

Dar să aducem lista adevăraților inovatori. În frunte merg doi prelați. Dr. Hosszu (nu Hossu) și P. S. Sa episcopul Radu, care a căutat să-și repare absența dela cortej prin o ordonanță.

Dintre mireni, cel dintâi este proteguitul unei foi românești, nelipsitul d. *Burdia Szilárd*.

Trenul lui Rákóczi a fost salutat prin copiii cântând *Himnusz*-ul și cântece de ale lui Rákóczi și cu steaguri ungurești la următoarele stații: Topleț, Băile Herculane, Mehadia, Iablanița (cu părintele Martinovici și cu învățătorul local în frunte) Domașnia Cornea (aici notarii Andrei Putici și Aurel Roit și învățătorii Nicolae Groșuța, Mihai Vlăduceanu sunt cei lăudați de foile ungurești), la Teregova și Ormeniș țărani români au eșit pretutindeni în sunetele muzicilor și ale clopotelor. La Slatina părintele G. Ivanici a căutat încă odată să dovedească frăția cu biserica romano-catolică, fiind alături de preotul catolic Kersy György. Aici muzica a cântat marșul lui Rákóczi și copiii, probabil cu lacrimi în ochi, au fluturat din batiste. După *Cârpa*, altă stație, trenul a intrat în gara dela Caransebeș. Firește, în frunte primarul *român*, ai orașului *românesc*, Octovian Bordan. Au urmat apoi Jupa, Cavaransacul, Gavoșdia unde primarul Moise *Florea* a vorbit chiar și ungurește spre marea bucurie a dlor ministrii, și între alții notarul Muerescu.

Suntem datori adevărului a anunța că și Prea S. Sa Episcopul Aradului a dat ordin privitor la *serbări școlare*; asemenea aflăm aceasta și despre metr. I. Mețianu.

Sârbii din Serbia și Rákóczy.

La Orșova a venit și o deputație de 250 de inși, Sârbi din Serbia între cari peste 30 deputați și chiar foști ministrii — aducând cu sine o cunună. Entuziaștii prietini ai Ungurilor, în escesul lor de zel, s'au pregătit și cu dicții dar lucru naibii... prietenii Unguri *i-a oprit să vorbească*, sub pretext că nu și-au anunțat discursurile mai nainte.

Adevărul e că porunca a venit din Viena, și astfel Sîrbii n-au putut decât în chip mut să-și depue coroana lor cu inscripția: »Lui Rákóczi I. — Sârbii din Serbia liberă«.

Cu ce sentimente se vor fi rentors însă la Belgrad, e ușor de închipuit.

Președintele Ligei din România, dl P. Grădișteanu, după cum scriu ziarurile din România, ajungând în coalizie de părere cu mai mulți membri din comitetul Ligei, z'a decis să demisioneze.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 29 Octomvrie 1900

— **Știre personală.** Sâmbătă după sfârșitul slujbă dumnezească din sala Seminarială, P. S. Sa episcopul *I. Papp* s'a dus la catedrală în reparație, unde a vizitat lucrările și a dat înviațiunii privitoare la accelerarea lucrărilor.

Maghiari și Români. Sub acest titlu »Budapesti Hirlap« dela 26 Oct. scrie:

»Ședința (continuare) de azi a congregației a prezentat o foarte plăcută schimbare în relațiunile înverșunate, ce se desvoltaseră între Români și Maghiari. Deja singur faptul, ca deputații Petrovici și Brediceanu au vorbit aproape numai ungurește, pe ungurime a impresionat-o foarte plăcut. După pertractarea serbării Rákóczy (despre asta vorbim în altă parte a ziarului) a venit vorba și despre pamfletul scris de un fost funcționar financiar din Lugoj, în contra mai multor funcționari comitatensi. Românii au declarat, că nu cred cele scrise în pamflet, dar totuși în interesul funcționarilor acuzați au fost de părere a se trece, ca un comisar guvernial să ancheteze... Celelalte chestii la ordinea zilei de asemeni s'au rezolvat în înțelegere deplină între partide«.

— **Maestrul Dima în București.** Ni-se scrie că Reuniunea română de cântări din Brașov, al cărei dirigent este marele nostru maestru G. Dima, va da în ziua de 27 și 28 Oct. v. concert în sala Teatrului-Național din București. Ministerul cultelor și instrucțiunii publice a pus la dispoziția reuniunii în mod gratuit orchestra ministerului de culte, care va acompania corul brașovean.

— **Geniali!** »Arad és Vidéke« dela 27 c. scrie că la 26 Oct. s'au întrunit în Arad mai mulți adoratori ai lui Rákóczy și instituindu-se în comitet »ad-hoc« pentru ridicarea unei statui lui Rákóczy, a decis să intervină la primărie, cerând ca din locul așa zis »Ovár-tér«, unde ar fi fost odată cetatea lui Rákóczy, să se vândă o parte și din banii vânzării să se ridice statuie.

Așa da! Ce să se mai întreprindă colectă câtă vreme este ce vinde?!

— **Noua bancă românească.** În 22 Oct. a. c. s'a ținut adunarea constituantă a institutului de credit și economii »*Arina*« societate pe acții în Sanislău. Adunarea generală constituantă a declarat de înființat institutul cu capital social 1000.000 coroane împărțit în 1000 acții de 100 coroane preț nominal. Activitatea s'a începe în 1 Ian. 1907.

La adunarea constituantă au participat peste 40 de acționari reprezentând 476 acții.

Direcțiunea s'a compus astfel: Coriolan Ardelean, vicarul părților Satmarene în Carei, președinte.

Memברי: Gavrilă Lazar de Purcăreți, protopop în Sanislău, dr. Demetriu Kiss adv. diecezan în Oradea-Mare, Alexandru Bonea, proprietar în Sanislău, Georgiu Szilágyi, mare proprietar în Sanislău, Iosif Pataky, coaditor în Sanislău, Augustin Szabó, farmacist în Sanislău, Demetriu Papp, avocat în Verend, Andrei Bogdan, preot în Portelec, Ioan Ternovan, preot în Culciul-Mare.

Comitetul de supraveghiere: Samuil Cicero-nescu, comptabil diecezan în Oradea, președinte; Georgiu Achim, director de bancă în Seini, Romul Marchiș, preot în Tâmaia, Vasiliu Ardelean, preot în Vejiș, Georgiu Pteanc, inv. în Carei.

— **Autorul farsei dela Köpenich — prins.** Cât de mare senzație a făcut farsa dela Köpenich, așa de mare e și senzația prinderii sale și mai ales stă lumea uimită aflând că are a face cu un — »schuster«... De trei zile autorul comediei de care a ris lumea întreagă este adică prins. El se numește Venzel Voigt, nu numai oficer, dar nici soldat n'a fost nici odată, ci papucar onorabil, până n'a dat pe calea — farselor, — unele mai reușite altele mai — așa, destul că a stat domnia.

Neinte de foiosintă.

După folo înță

Nu mai este boală de porci

■ dacă vei comanda vestitul ■
praf de nutreț
din Seghedin.

Promovează apetitul porcilor, le curăță mătetele, prin ce capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngrășatul, după foloșită porcii nu se mai îmbolnăvesc.

PREȚUL unei outii 50 fl. și 1 cor. La comanda mai mar mai ieftin. Revânzătorii au scăzământ la preț.

● Se poate procura exclusiv la ●

Zenke Zoltán, Szeged.

Când se înșală damele mai tare?

Dacă își comandă corsetele lor prin colportătoare!

Căci în casurile cele mai dese nu sunt bune. Pofțiți și osteniți până la mine, unde se pregătesc croinzile cele mai la modă și cele mai potrivite.

Corsete gata, indreptătoare de talie, ce le vind în prețuri foarte ieftine.

Cer deplina încredere a prea stimatorilor doamne

cu toată stima

PILCZ IRMA

pregătitoare de corsete

Arad, Deák Ferenc-u. 2.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

SITUAȚIUNEA SULARĂ.

1905. 8 Octobre	ACTIV	1906. 30 Septembrie 7 Octobre
114975472	81380472 Reserva metalică Aur . . . 85419063	116868574 119014063
1541971	33595000 " Trate Aur . . . 33595000	697537 682210
60613296	Argint și diverse monete	88315456 87793166
24155214	Portofoliu Român și Străin	30562484 30225296
11999666	*) Impr. contra ef. publice 8709800	11999924 11999924
15153610	" " " " In cont curent 21515496	14796390 14796390
2930477	Fonduri publice	2903324 2903324
5748600	Efectele fondului de rezervă	5770775 5774517
588302	" " " amortisarea imob. și material	604705 604705
515770	Imobili	484643 500133
79310535	Mobilier și Mașini de Imprimerie	84576800 84189925
—	Cheltueli de Administrațiune	32288500 26024000
7354269	Deposite libere	11642993 12213671
33407787	" " & provizoria	23210123 22102533
358294969	Conturi curente	424722228 418823857
12000000	Conturi de valori	12000000 12000000
19881017	Capital	21402642 21402642
3016596	Fond de rezervă	3253368 3253368
241748140	Fondul amortisării imobilelor și material	268605740 269276580
1560783	Bilete de Bancă în circulațiune	1646498 1646498
777898	Profituri și perderi	948680 1030844
79310535	Dobânzi și beneficii diverse	84576800 84189925
—	Deposite de retras	32288500 26024000
358294869	" " " & provizoria	424722228 418823857
	Seomptul 5% *) Dobânda 5%	

Mare magazin de specialități din Paris.

Aduc la cunoștința On. public, că
am deschis mare deposit
de instrumente medicale, legăto-ri, pentru vătămări,
fășii de legat pânțele, suspensorii, precum și
articii optici, ca: ocheanuri pentru teatru și tabere
.. .. militare și tot felul de ochielari .. ..
în ARAD, piața Andrassy Nr. 22.
Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:
Deutsch Mihály.

Mare magazin de specialități din Paris.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

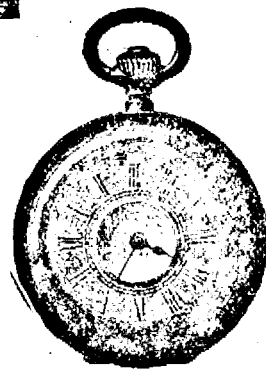
Fabrică de fireturi de mobile, galoane,
crepuri, crețuri, fireturi de perdele
și draperii, ciucuri, tivturi de co-
voare, nasturi de plapomă, rose,
rețele de pat, galoane și ciucuri
pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

Sa sprijinim industria nationala!

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după moda
juvelericeale atât pe bani gata cât și

IN RATE

pe lângă cheazăsie de 10 ani și prețuri ieftine,
liferează cea mai bună prăvălie în aceasta
privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate
în limba maghiară, germană sau franceză.

Cine e bolnav!

La moment alină și necondiționat vindecă tuse, respirație grea și durere de cap

SIRUPUL DE MUNTE PENTRU PIEPT A FARMACISTULUI BALLA

renumit, recomandat de medici și care face cel mai bun efect.
La moment împiedică tuse convulsivă, tuse măgărească, durere de piept, greața respirației, astma, trocnă, febrințele și regușala.
SIRUPUL DE MUNTE PENTRU PIEPT a lui BALLA descris mai sus se aduce în circulație în două forme.
Numai pentru cei în etate și pentru copii de 12 ani în sus. Zilnic câte 4 linguri.
La copii de 12 ani în sus tot așa. Prețul 2 coroane.
Numai pentru copii de 12 ani în jos. Zilnic 4-5 lingurițe. Prețul 1.20 cor.
Indrumări de trebuință alăturăm.

Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia BALLA SÁNDOR, H.-M.-Vásárhely, Fő-tér.

LA COMANDE PRIN POȘTE pentru expediție și ladă se comandă 40 fil. La comandă mai mare de 6 cor. pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuieli în caz de trimitere înainte a sumei.

-7

Distinsă la expoziția
milenară în 1896.

Fabrică de perii a lui **Oblát Lajos**

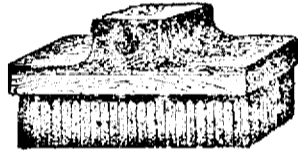
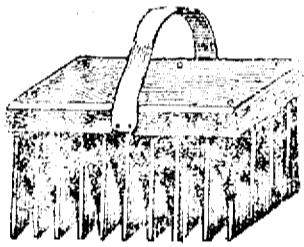
Budapest, VII., Damjanich-utca 7.

Fabrichează tot felul de perii, precum: de oțel, aramă și din coame de rimători.

Correspondență în
limba maghiară,
germană și fran-
ceză.

TELEFON 39-01.

Catalog
gratis și franco.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

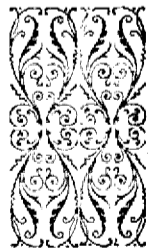
● LUGOS ●

Fabrică de ciment, întreprindere de zidiri
de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

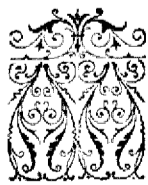
tevi de ciment în toată mărimea pentru
traverse, poduri și canale; mai departe
șghiaburi (vălai) de ciment de fer pentru
comune, domenii și particulari, trepte de
piatră artificială, ciment și imitație de
marmoră, stâlpi pentru garduri de be-
ton, plăci de ciment simple și de lux.

Primește ori ce fel de lucrări de lu-
crări de beton, beton de
fer și lucrări de asfalt, mai departe co-
porișuri la Erernit și tot felul de lu-
crări de pavagie.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Ciment portland și roman de Beocsini,
var, gips, trestie de stucatură, cătran,
carbolineum, cărămizi și material rezis-
tenta focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminarium.

TELEFON 561.

FONDATĂ IN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T.
public, că

prăvălia mea de ghete

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o

in strada Weitzer nr 2.

(palatul Minorilor) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onoraților mei cumpărători,
că mi-am aranjat prăvălia după cerințele timpului
de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe
viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă:

Várhol László,

pantofar de domni și dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am
cumpărat

negustoria de ghete

din loc Strada Furray a lui Végh Gyula, care o voi
conduce eu însumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă
face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări
nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând co-
mandele prețioase sunt cu deplin respect

HAI SER GYÖRGY

pantofar

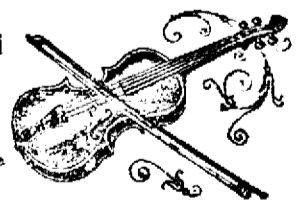
ARAD, Furray-utca.

Cel mai bogat magazin pe câmpie
pentru instrumente muzicale e a lui

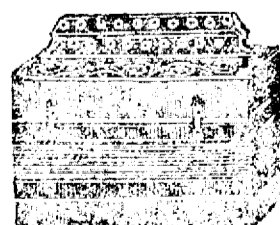
BRAUN JÁNOS

pregătitor de instrumente muzicale

SZEGED, Strada Kárász nr. 7.

Unde se pot căpăta pe lângă prețurile cele mai moderate
cele mai bune violine, celo, gurdune, braci
(violina secund) și strune și mai
departe clarinete, harmo-
nice.

Reparări se efectuează artistic și în
modul cel mai grabnic posibil.

Trimitem gratuit cataloage ilustrate
în limba maghiară și ger-
mană.

Ifj. Kopetkó Károly

CASĂ DE MARFE

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

ARAD

Straea bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat nr. 477.

Isvorul cel mai ieftin de târguit.

Iși recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe țesute pentru costume de dame după moda cea mai nouă negre și în colori.

Daruri gata pentru mirese, pentru juni și fete.

Mare asortiment pentru reverenzi și faloane preoțești.

● Mustre în loc și provință trimit gratis. ●

Plisse și guvelirare în toată lăjimea.

Mare asortiment de pânuri pentru haine bărbătești.

Institut regnicolar de pictură și artă industrială.

Depesă: BLASKOVITS. Internat: Ia 1881.

De mai multe ori premiat.

Bátori Blaskovits M.

PICTOR BISERICESC

Szabadka, Erdő-sor 66.

Recomandat din partea Excel. și primatului papal și a clerului din parte Magn. Sale contelui Ios. Festetics Tassilo. Pictorul episcopilor sârbești, recomandat din partea Excel. Sale patriarh. C. Brancovici.

Pictare de biserică după stil, staco. Anrirea ornailor fără schiță. Văruitrea bisericilor, nu se poate spăla de ploaia. Pictarea iconostaselor în execuție artistică în mod extraordinar de ieftin. Bisericele mai sărace mai ieftin cu 25%. Pictare academică.

◆◆◆ Vopsea pentru biserici și turnuri, ce rezistă contra viforului, ploaiei și focului. ◆◆◆
Rezistă schimbării vremii. Vopsirea svântă păreții umezi, căci nu înpl. decât evaporarea umezelii. E fără miros și ușor se svântă. Epotrivită și la vopsirea pietrei, cărămizii, țigă cimentului, lemnului, fierului, tînichielei, sticl-ii, precum și a decorațiunilor de scenă. Resistă focului. — Am on. are a aduce la cunoștința onor. public și pr. st. preot, că pentru vopsirea bisericilor și a turnurilor până acum nu s'a găsit vopsea, ce se poate aplica, și ce se poate spă și se îmbină cu părețele ca o vopsea-fresco. Se poate căpăta o soluție numai la acest institut. Picturile făcute cu această vopsea rezistă câte 100 ani. Spe. lă. tate: schele inventate de mine, cari pe cele uzate până acum, prin oops. ruitrea pr. sc. tate sunt cu mult mai folositoare. Modele și planuri la dorință se trimit gratis. Cincizeci și șap. de adevăr, ce documentează succesul muncii mele în tot atâtea biserici,

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat dela Szabó Kálmán

Berăria de Pilsen și restaurantul

„Kispipa“

ce se află în strada Salacz nru 3, sub Casina Domnească Aradană, în centrul orașul Arad, vis-à-vis de casa comitatului și hotelul Central. Aici voi pune la dispoziție renumita veritabilă bere Pilsen. Acest restaurant l-am deschis în 15 August. Aici voi servi, conform recerincțelor moderne, mâncări bune, vinuri de prima calitate și șampanie bună Vipt și ducerea acasă a mâncărilor. Servesc prompt pe lângă prețurile cele mai avantajoase, cu toată stimă:

Szabó Vincze

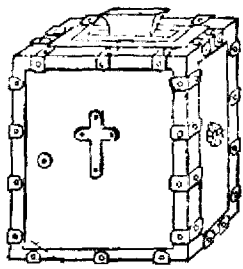
proprietarul a berăriei de Pilsen „KISPIPA“, fostul hotelier în Vajda-Hunyad.

Fabrică de casse de bani și tresore a lui

GELLÉRI ÉS SCHULLER

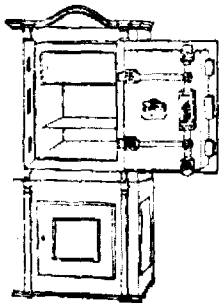
Budapest, VII., Dob-u. 63.

Se fabrică: casse de bani sculite de foc și spargerii pixe de bani pentru biserici, dulapuri

(scrine) pentru biblioteci și păstrarea documentelor, pentru matriculanți, odăi și scrine cu păreți îmbrăcați în otel.

Mare magazin permanent.
Catalog gratis și franco.

Nou!

Nou!

MOD DE VINDECARE!

Efect neîntrecut la vindecarea redicolă a

NERVILOR, MORBURILOR SEXUALE

de piele, de sânge, siphilis, ananizare, dispoziții de slăbire, impotentă. În urma rezultatelor grabnice și radicale solvirea honorariului pentru vindecare se plătesc numai după vindecare. Medicamente după modelul primelor institute de vindecare.

Budapest, VI., Teréz-körut nr. 44 (I. etagiu)

Dr. Mitzger Tivadar.

Sub conducerea proprie — toată ziua deschis.
— Epistoalelor trimise dă răspundere gratuit. —

Arangeamente de luminat Acetylen

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuire, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hotele, mori și case private. Manuire nu este, prețuri ieftine. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzin, gaz, de oleu .. .. ect. pentru orice scop. .. ..

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.